

Till Miljödepartementet
103 33 Stockholm

**Angående Hållbar återföring av fosfor- rapport från Naturvårdsverket 6580
(Diarienummer M 2013/2076 Ke)**

Föreningen Foder och Spannmål (FS) har erhållit rubricerade rapport på remiss och får med anledning därav anföra följande.

FS:s medlemsföretag utgörs av företag som tillverkar respektive handlar med foderprodukter, utsäde, spannmål, gödselmedel, växtskyddsmedel och andra insatsvaror till lantbruket. Organisationen har inte kompetens att närmare kommentera de strikt vetenskapliga aspekterna i sammanhanget, men vill utifrån rollen som företrädare för leden före och efter lantbrukaren framhålla vissa centrala aspekter och infallsvinklar på här aktuellt frågekomplex och då särskilt ifråga om hanteringen av slam.

Sammanfattning

- FS anser återföring av fosfor ur flera synvinklar är angelägen och önskvärd.
- FS anser att frågans komplexitet, trots vissa framsteg, fortfarande underskattas.
- FS anser att marknadens tveksamhet till slamspridning måste tas på större allvar.
- Det måste bli tydligare att frågorna kring återföring av fosfor är ett problem för samhället och inte för lantbruket.
- Nyttänkande och ökad satsning på ny teknik för att få bort oönskade ämnen behöver intensifieras och är troligen en förutsättning för en ökad återföring via lantbruket.
- Skatter på gödningsmedel är ingen lösning på problemet. Tvärtom.

Grundläggande utgångspunkt

FS delar utgångspunkten att en ökad återföring av fosfor ur många synvinklar är angelägen och önskvärd. Det skulle kunna få positiva effekter ifråga om både resurshushållning och uppfyllande av vissa miljömål samtidigt som det skulle kunna vara ekonomiskt fördelaktigt. FS anser emellertid att det allmännas historiska hantering av frågan visar på viss valhänthet, innebärande att ett antal misstag har begåtts, liksom på att frågans komplexitet underskattats. I det följande skall några av dessa belysas.

Frågans komplexitet manar till försiktighet

Rapporten visar med all önskvärd tydlighet på fosforfrågans komplexitet och på behovet av tänkande i nya banor. Återföring av reningsverkens slam i kretsloppet genom spridning på mark har flera fördelar och det är även lätt att i allmänhet återanvändningsiver driva på en sådan utveckling, inte minst utifrån politiska utgångspunkter. Det är dock ett faktum att slammet innehåller ett antal oönskade ämnen vars långsiktiga effekter på marken och våra livsmedel inte kunnat bedömas på ett tillräckligt bra och trovärdigt sätt. Arbetet med att minska rests substanserna har i vissa fall visserligen varit framgångsrikt, men samtidigt uppenbart otillräckligt. Därför är halterna av oönskade ämnen, enligt FS, fortfarande ett problem. Rapporten visar visserligen på ett antal kunskapsluckor, men FS befarar, trots detta, att dessa underskattats. Området är synnerligen komplext och särskilt kanske när det gäller effekter av olika s k cocktails av olika rests substanser, inte minst läkemedelsrester. FS anser att komplexiteten manar till en fortsatt försiktighet, i vart fall innan ökad kunskap på området uppnåtts.

Marknadens tveksamhet är en realitet

Trots att det varit både möjligt och ekonomiskt fördelaktigt att sprida slam på åkrar under ett stort antal år, har det endast skett i mycket begränsad omfattning. Detta är en följd av att såväl lantbrukare som livsmedelsindustri och konsumenter, känt en stor tveksamhet ifråga slam användningens konsekvenser. I flera sammanhang där denna faktiska situation diskuterats, har det setts som att man måste ändra på nämnda aktörers inställning i frågan, vilket tyder på att nämnda tveksamhet inte tagits på allvar. Följden är att frågan i hög grad gått i stå. FS anser att marknadsaktörernas stora tveksamhet måste tas på större allvar och att kraft och resurser måste fokuseras på att skapa nya och bättre förutsättningar för en ny och större acceptans i livsmedelskedjan. En förutsättning för detta är att kunskapsluckor måste fyllas ut och att nya tekniska lösningar utvecklas, som i praktiken minskar halterna av skadliga ämnen i slammet.

Vems är problemet?

Inte sällan har det lyfts fram att lösningen på slamfrågan är att slammet skall tas om hand av lantbruket. När så inte skett har det delvis ansetts vara ett uttryck för viss obstruktivitet från livsmedelsproduktionens olika aktörer. Därmed har dessa gruppers inställning betraktat som ett problem. Denna utgångspunkt från samhället har varit till skada för en positiv utveckling i frågan. Den nu presenterade rapporten är i sitt angreppssätt ett steg i rätt riktning, dvs återföringen av fosfor är inte, och får inte, hanteras som ett problem kopplat till lantbruket, utan är i grunden ett samhällsproblem. FS vill understryka att endast med en sådan utgångspunkt som man också framgångsrikt kan komma närmare en långsiktigt hållbar lösning.

I sammanhanget finns skäl att framhålla att när det gäller frågor kopplade till de näringsämnen som används i lantbruket, förekommer i regel förslag om att införa skatter på lantbrukets användning av gödselmedel. Argumentet är inte sällan att lantbruket står för en tillförsel av näringsämnen via användning av mineralgödsel och att skatter är ett bra styrmedel. Även om det inte tas upp i rapporten har i vissa näraliggande sammanhang nämnts

förslag om införande av en fosforskatt på mineralgödsel. FS anser att sådana tankar visar på en felaktig utgångspunkt i frågan om vems problemet är, liksom en bristande kunskap om konsekvenserna. Det finns god erfarenhet av att denna typ av skatter har låg eller ingen effekt ifråga om funktion som styrmedel. Snarare är det så att effekten är kontraproduktiv, då den ger en illusorisk bild av att man löser ett problem och därmed minskar drivkrafterna för att ta itu med verkningsfulla åtgärder. Att ytterligare försämra det svenska lantbrukets konkurrenskraft visavi övriga EU, får också den effekten att importen ökar ytterligare från livsmedelsproduktion i vårt närområde; en produktion som från här aktuell miljösynpunkt i regel är sämre än den svenska.

Stockholm den 28 februari 2014
Föreningen Foder och Spannmål

Erik Hartman
VD